

ШЫН

1925 жылда
ундасылттыңан

1963 ч.
НОЯБРЬ
2
СУББОТА
№ 261 (5665).

Өртөө 2 көп.

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Сөвдинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Найыралдыг харылзаалар хөгжүп база быжыгып турар

Кады кылган совет-цейлон дыңдады

Совет чазактын чалааны-биле Сейлонун премьер-министри Сирмаво Р. Д. Бандаранайке октябрьның 21-ден 31-ге чедир Совет Эвилелинге албаныйн аян-чорун кылды, чорун турган. Дыңдадыга демдегелеп турары-биле азыра, Сейлонун премьер-министри болгаш ону уезд чоран кижилери СССР-ге аян-чорук үезиге Сейлонун улузунга совет кижилерин сагыш-сеткилд каттыштырылганын болгаш найыралдыг медресаны илеретип турар чымы болгаш өөрүшкүгү хулаан алышканын-биле уткуп ал турган.

Сейлонун премьер-министри Сирмаво Бандаранайке СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущев-биле болгаш СССР-ниң Дээди Сөвдинин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев-биле ужурашкан болгаш беседа кылган.

Совет тылаан беседаларга СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги оралакчысы А. Н. Косыгин болгаш СССР-ниң өске-лаа удурутур аймакдакчылары база кирешкен.

Найыралдыг болгаш бот-ботун бурну-биле билир чоруктуң байдалына эртен ужурашканын найыралдыг болгаш беседаларың чорудалганын ий таланы нити сонургалды илеретип турар делегейниң азыра каш чутула айтырларын талазы-биле, а ол мишка совет-цейлон харылзааларын улам ийди быжылгаларын болгаш хөгжүдериң айтырларын талазы-биле санал-оналды сулашкан.

Совет Эвилелиниң болгаш Сейлонун чоруду турары тайбын кожа-хөлөө догунаашканын политиказын тайбын кожа делегейниң душкүртүгү чорун кошкарларын узуз сеткил-чарыкчылыгы-биле демдегелде.

Совет Эвилели биле Сейлонун арзында тайбын кожа-хөлөө догунаашканын принциптерин ундасылттыңан харылзаалар Сулууг-ла найыралдыг харылзаалар боуп турар деп, Совет Эвилелиниң болгаш Сейлонун чазактары демдегелде. Бот-боттарын арзында харылзааларга ол чагай принциптерин моон сонгаар-лаа удурутур болгаш бот-боттарын шитти-партияның дугайын ий талалар демдегелде. Чегеселенишканын бүрүн-нिति болгаш бурну дүжүрери, колонизациянын бүрүн-биле болгаш дүрген узуткаары дээш, маргалаалыг айтырларын чугалаажышкыларын арзы-биле айлап шиттирларери дээш демдегелде дээш, амгы уезиң шак мыдыг чутула айтырларын талазы-биле уез-болдаларын нити чоруу саваа-оналдар сулашканын үезинде илереткен.

Ядроуп четкиктин шенделерин эвез-чамдыктып чорудаар дугайында кезик кызматташтыгын характеризип болза-лаа, делегейге узуз ужуру-дуалык документ болуп турар дээрин ий талалар санап турар.

Делегейниң өйү келген өске айтырларын тайбың ар-ба-биле шиттирларериң аржежок чугалаан ий талалар хулаан көргөн.

Ак-сеткилдиг найыралдыг харылзаалары

СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев биле СССР-ниң Бюди Сөвдинин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев Угуз Демократтыг Алжир Республикасының президентин дээри Ахмед Бен Беллага чагай чоруду, революцияны байырлаан республиканың национал хулу-биле холбаштыр чүрөктин ханызыдан эң ак-сеткилдиг байыр чедиршиктерин найыралдыг алжир угузка, алжирин чазакта дамыткан.

Национал хосталга дээш тудуушкунарга алдарыг тилелерге ийиндеп алган алжир угузка эволюцияны, даштын болгаш ишти ки респидиан таварыштырып турар бүгү брегелери болгаш жоондакчыларга турсаж, хөгжүдүлгөн чаа, социалдыг ортунга дээр амалын дээш демдегелде тилелер дээринге совет кижилер ханы бүтүрүлдү деп, чагаа чугалаан турар.

Бистиң чуртарыыстан арзында ак-сеткилдиг байырлаан, бот-ботун билир чоруктуң болгаш калы ажылдажытканын харылзаалары тургустунганын чагааа оон ийди чугалаан. Бо харылзааларын бурн деп эрге, тускай догунаашканын хулаан көрүгө болгаш ишти ки характерге кирешес чорукка үндөйлөш улам ийди хөгжүдериң бүгү-ле таарымчалыг байдаларын бар болуп турарын демдегелери биске өөрүтүгү-дүр.

СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

СССР-ниң Министрлер Чөвүлели 1963 чылдың ноябрь 10-нүн дыштангыр хунун 9-та субботаже шилчидер деп доктааткан.

Хойну менди кыш ажыраар дээш

Танды районун «Коммунизмниң дегелди» колхозу 17 кодан төдүр хойларын 16 кыштаг кажааларын септеп дооскан.

Хойжулар М. Дестек, Ч. Севек-Доржу, О. Сирин, О. Данырын оларын кыштагында кажааларын, чуртталга бажынаарын септегели доодулан. Чаш хураганнар турар кажаалар белен. Туудуулар, хойжулар бир дем-биле Берт-Датны, Догааның 4 кыштагында хураган кажааларын туткан.

О. Лаа-Сүү удурткан хойжу бригаданың Хура-Дашта төп турлаанын чуртталга бажынаарын, кымыл булуңун, библиотека бажынын бызыл-чылар тудуп-турар. Хойнуң хуку кемес.

СЭКП обкомунун бюрозунда болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде 1963 чылдың үшкү кварталында тудуу организацияларының социалистиг хулаалгелериниң күүселдезиниң дугайында

Бо чылдың үшкү кварталында тудуу организацияларының социалистиг чарымының түнелдериниң дугайында айтырыгы чугалаангыр көргөш, СЭКП обкомунун бюрозу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш облпрофэвилел чөвүлели туудуу-монтаж амындарының планын 123,3 хуу, муш-ажылдын будурунчууун — 151,2 хуу күүсеткен «Сельэлектростройнуң» туудуу-монтаж эргелелин социалистиг чарыштын тилемкени деп санаан болгаш СЭКП обкомунун бюрозунун, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин, облпрофэвилел чөвүлелиниң шилчир Кызыл тууган аңаа арттыраар деп шиттирлээш.

Үшкү кварталда «Тыва туудуу» трезиниң (эш Безматерных) туудуу организацияларының багай ажылаанын СЭКП обкомунун бюрозу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш облпрофэвилел чөвүлели демдегелдэн.

СССР-ниң профэвилелдериниң XIII съездини ОКТАБРЬ 31-ДЕ ЭРТЕНГИ ХУРАЛ

Октябрь 31-де Кремльдин Съездинде ордузунга СССР-ниң профэвилелдер эвилелдериниң XIII съездиниң болуучу амыллы уртучулдун, ВЦСПС-тиң болгаш респиди комиссиязының ажил-чорудалганын дугайында отчеттарын чугалаажып көрүшкөн, делегаттар совет экономиканың, эртемниң, техниканың, культураның чедиршиктериниң дугайында чоргарал-биле чугалаан, бистиң дүрген бурнууга шажычотканынске ам-даа шаптык болуп турар чөптөстөрүн айтып туралар.

Эртенги хурада ажилышкан, даргалакчы, Москваның сан-аналыгын кышкылар заводунун слесари Социалист Күш-ажылдын Маашыры В. С. Егоровту дыңдаганы болза, Колумбияның профэвилел чалгыс эвиниң болгаш эң-сеткилд каттыштырылганын национал комитетиниң Норвегияны профэвилелдериниң, Гамбияны күш-ажыл эвилелиниң төлөөлери съездине баа чедип келген— дээн.

Эстонияны профэвилелдериниң республика чөвүлелиниң даргазы П. П. Неротта санал боюн-биле өсө берген. Бистиң хей националдыг Төрөң чуртувустуң угуз-лаа баазы-биле удурутурга экономика, культураны болгаш чырымдышканын хөгжүдериңге эргертимес аргаларын социализм амыллы бөрген дээрин ол чугалаан. Совет Эвилелиниң удурутурнайы найыралдыг өргөүлүгө, Ленинниң улуз партиязының айткан орну-биле чөптөш, республиканың амыллы чоннары Эстонияга буржуаттыг үзе келген беин шылдаз мынд чедиршиктериниң дугайында, Чижээ, улетүрүп промдуцияны будуруп үндүрери 1939 жыл-биле денсөөр 1962 чылда 14 ажыг катеп өскен. Чеди чыл планының чугала чеди чылдарын дүргүндү беин республикада бир чыс ажил будурулгелерин тулап, амыллыг келген. Ам бо үзе Эстонияның 1940 чылдыңдан дөрт ажыг катеп студенттери, а ортумак шкколаары оон катеп хей өрөңкитерип өрөөнүп турар. Республикада 40 муң ажыг ажилчынар болгаш албан-хаакчылар амыллышкан өрөөнүп туралар. Республиканы амыллы чоннарының культуруг дөңсөөнүң өсүдүлгөн мындыг көргүдүлөр айттып турар: чарык миллион ажилчынарын болгаш амыллышканын спорт нитилелдериниң келжигерери болуп турар.

Тува областың Николайчук ортумак шкколаарының башканы, РСФСР-ниң шкколаарының алдары башканы М. Я. Иленикова болуучу коммунистидин идеологияның өсүдүлгө эзу оран амыл салгакчыны өрөңкитерип болгаш кижиздериниң айтырларын холбаштырган. Плавск районуга хей-нिति организацияларын дуузаы-биле уруглар хунээр шкколаарын болгаш бөдүртерини калык четкизи тургустунган, ол чорук өрөңкитерип өрөңкитерип чедиршиктерин бөдүртеринге дулаан.

Дык хей совхозтар болгаш колхозтар шкколаарын чугалап боттарың акша-хөргөңилери-биле тулап турар эвес, харын база уругларын өрөңкитерип эргежок чутула таарымчалыг байдаларын туртуулар дугайында сагыш салымшынын илеретип турар. Чижээ, «Рассвет» совхоз шкколаарын чегемелгелдиг хөргөңлөр продукттарын халаа ундүрүп берип турар. Ийчаарга уруглар бөжик дүжүтүү өстүрер таарымчалыг амыл-агыла дулаан турар. Күш-ажылга кижиздер чорук шкколаары амыллышканы чагай салдарын чедирип турар.

Уругларын кижиздигезинге профэвилелдериниң роль узу деп, эш Клепикова чугалаан. Адырлар

ВЦСПС-тиң секретары, көдө ажил-агы болгаш белетелдер амыллышканы болгаш албан-хаакчыларының профэвилелиниң ТБ-нын даргазы И. Ф. Шуратов болуучу саналыга өсүлгө оон чыдарын дүргүндү колхозтар болгаш совхозтарын чаа техника-биле чегеслээр талазы-биле чорукта бааза пасаждерге-лаа узуз амыллыг чүдүдери берип, транспорттуң аргаларын өң утауушканын ажыглаар органы бөр.

ВЦСПС-тиң секретары, көдө ажил-агы болгаш белетелдер амыллышканы болгаш албан-хаакчыларының профэвилелиниң ТБ-нын даргазы И. Ф. Шуратов болуучу саналыга өсүлгө оон чыдарын дүргүндү колхозтар болгаш совхозтарын чаа техника-биле чегеслээр талазы-биле чорукта бааза пасаждерге-лаа узуз амыллыг чүдүдери берип, транспорттуң аргаларын өң утауушканын ажыглаар органы бөр.

СЭКП ТБ-ның чазактын болгаш ВЦСПС-тиң шиттирларегине дүштүр совхозтарда күш-ажылдыг аккорд-шандал депшилгагит төлөөрүн чорудуп турар деп, ол чугалаан. Ийчалда-лаа ажил-агы удурутургалар болгаш профэвилелдер комитеттери ол система-биле көрдүңгөн материал мактап-шандалын бүгү хөмөчелерин болгаш чок-ла амыллайып, күш-ажылдын төлөөрине денсөөлгөн болгаш өске-лаа хажыдышкынарын кылып туралар.

Хей-хей колхозтарда болгаш совхозтарда машиналарын ам-даа багай ажылдап турарын демдегелдеген, эш Шкуратовтуң чугалааны болза: «Сельэлектротехника» малды багдан алган саарыңга таарымчалыг бөдүрүкчүгү болгаш комплексил эвес саада тургузулгаларын хей санымчы-биле амыл-агыларже чорударын тургүтүлүшкөн.

Коммунистидин партияны болгаш Совет чазактын сагыш салымшыны болгаш кичөөлгөңийн ачы-зында техниктиң чогадыкчы чорук бистиң чуртувусту хей миллион кижиздерин чугала амыл-агы бөлу берген деп, съездине санал берген

чогадыкчыларын болгаш рационализаторларын Бүтү-эвилел нитилелдин Төп чөвүлелиниң даргазы В. А. Иванов демдегелде. Бо нитилелде ам болуучу хураалында уш миллион амыл кижини каттыштырган.

Чеди чыл планының эгелээниңден бөр непереткен саналдарын салып 80 хуу өскөн, а оларын узуз амыл-агылыңга непереткенден алган камнага 95 хуу көвүдөөнүң өрөтөр дыңдаган. 12 миллион амыл саналдарын боттадырган болгаш оларын иштинде 15 муң амыл чогаадылалар бар.

Улетүрүң адырларын амыл-биле күрөне комитеттери, министрстволар, экономиктиг райондарын узуз амыл-агы чөвүлелери чарыкчыларын ажил-чорудалганын хун бурду утап башкаар ужурут. Оларын чогадыкчы күш-ажыл узе-түндөгит, а чогадылгаларын болгаш рационализатору саналдарын техниктиг депшилерге бараан болган турар кылдыр тургузар ужурут.

Бистиң чуртувустуң чогадыкчылары болгаш рационализатору профэвилелдериниң XIII съездиниңге алдар кылдыр алган хулаалгелери күүсеткен болгаш чеди чыл амыл рационализатору фондуңуң 7 миллиард 450 миллион рубльге чедир көвүдөөнү съездиниң бөжик ийдириңиң илеткөөрү мөңө оңа таарымчалыг болуп турар деп, өрөтөр саналынын түнелдиге чугалаан.

Ийдири — Күш-ажылдың марокко эвилелиниң чинтисе секретары, профэвилелдериниң Бүтү-африка федерациязының даргазы Махамуд Беч Седдиго. Съездине байыр чедирөөлдүн, оон чугалааны болза, малчүдөлдүн бүгү хөмөчелерин удурутурин хосталганын нити хөргөңе Совет Эвилелиниң амыллы чоннарын салымшынын бистер шүптүвө ханы медресе билип турар болгаш ол дугайында совет улустуң чоргаралары чүдү болуп турар ужурут.

Чилиниң амыллы чоннарын чалгыс аай профэвилел төвүтүн чинтисе секретары Луис Гилеронның болуучу чугалааныга демдегелде:

Силерниң съездинерге олурур дөшт муң-муң километр ирак турар бистиң чуртувустан чедип келген бис. Чилиниң болгаш Совет Эвилелиниң профэвилелдериниң каттыштырып турар аажок узуз найыралды оон-биле балдыкп көрүгөрүн күзөп бис. «Пролетар диктатурасы» совхозтуң (Ростов область) хаан ажалкычы мезаминатору, коммунистидин күш-ажылдың шалымчыны, профэвилел болуучуң организатору Г. П. Платиниковтуң чугалаан делегаттар узуз сонуугал-биле дыңдааннар.

Партия ТБ-ның ноябрь-Шлеву-мунга болгаш коммунистидин күш-ажыл дөшт шимчөөлгөңийн муракчыларынның Бүтү-эвилел чөвүлел хураалына алган хулаалгелери хуусаа бетинде, сентябрь 27-де күүсеткеннине съездиниң делегаттарыга илеткөөрү мөңө өөрүчүгү-дүр деп, ол чугалаан. Бүтүргө 4.553 профэвилел эвт дүдөлдүгүн. Ол болза Совет профэвилелдериниң XIII съездине мөңө эвөөш-биче-лаа бол бөлөм-дир.

Бо чылдың төс айларынын дүргүндү совхоз тарыга чериниң чөс гектарыга өвөштүр 77,4 центнер, көдө амыл-агылың акылаалды өске-лаа чарларын чөс гектарыга өвөштүр 17 центнер эйти будурган. Амыл-агылың чедиршиктерини — коммунистидин күш-ажыл дөшт шимчөөлгөңийн калдыртып, муракчы дүргүндү пропагандалар болгаш чаа техниканы неперетип талазы-биле узуз амыллы чорудуп турар партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларының кызымаккай ажил-чорудалганын түндөгит-дир.

Мал амыллы механизаторларын дугайын чугалап турган, эш Платиников фермаларже дидим-биле барып ажилдаар деп механизаторларын кыйгырган. Бистиң улетүрүвүс мал амыллыга чугала машиналарын ам-даа эвөөшти будуруп, комплексил эвес машиналарын халаа эвес берип турарын ол демдегелде. Эртем-шинчилел институттарының болгаш заводдарын профэвилелде организациалары бо чугала узақтык боттарының контролунга алды ужурут.

Сөөдү чылдарын дүргүндү экономика хөгжүдүлгөң болгаш узуз амыл-агылың эргелер башкаарын салыраңгайжыдар талазы-биле Совет Эвилелиниң чедиршиктерин чеди чыл планы ажы күүсеттилер дээрин бадтык болуп барымдалан берип турар деп, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының өрөңкитерип турарың.

Сөвдү чылдарын дүргүндү экономика хөгжүдүлгөң болгаш узуз амыл-агылың эргелер башкаарын салыраңгайжыдар талазы-биле Совет Эвилелиниң чедиршиктерин чеди чыл планы ажы күүсеттилер дээрин бадтык болуп барымдалан берип турар деп, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының өрөңкитерип турарың.

Профэвилелдер съездинге рапорт

Кызылдан Москваже, профэвилелдериниң XIII съездиниң президиумунуң адресинге мындыг телеграмманы чоруткан:

«Коммунистидин күш-ажылдың коллектив деп атты чедип алды дээш демсеген турар Кызылдын электростанциянын коллективниң профэвилелдериниң XIII съездине алдар кылдыр алган социалистиг хулаалгелери күүсеткен. Электроэнергияны амыллы кылдыр талазы-биле оон аялур программалык октябрь 9-та күүсеткен. Бодуңуң хөргөңилең электроэнергияны чарыдаарын бо чылдың төс айларынын дүргүндү планың нормалга бөдөдүр,»

Чеди чылдың бешки чымынын оодалаан алдары-биле күүсеттир дөшт электростанцияны коллективниң бүгү хөмөчелерин алдыра профэвилелдериниң съездинге бүтүрдү деп.

Москва, СССР-ниң профэвилелдер эвилелдериниң XIII съездине. ЧУРУНТА: хураал үезинде залга. Фотогу В. Носовой бале Н. Ситникова. СЭТА-ның фотохрониказы.

4,7 хуу камнап алган. Бир киловатт-шак электроэнергияны бот-үзени 9,1 хуу чигеткен. Ажылдап будуруген бир киловатт-шак электроэнергияны чарыдаар төлөөлдө оттулар чүдүлгөн чарыдаалың 40 грамм чигелди, оруганын төс ай планын ажы күүсеткен. Күш-ажылдын будуручүлүгү планга бөдөдүр, 23,2 хуу бөдө.

Чеди чылдың бешки чымынын оодалаан алдары-биле күүсеттир дөшт электростанцияны коллективниң бүгү хөмөчелерин алдыра профэвилелдериниң съездинге бүтүрдү деп.

Кызылдын электростанциянын директору А. АСЕЕВ. Парторганизация секретары Н. ДМИТРОВ. Местком даргазы А. ПАШИНОВ. ВЛКСМ комитетиниң секретары Т. ВОРОНЦОВА.

ССРЭ-нің профэвилелдерининң XIII съездизи ОКТАБЬРЬ 31-ДЕ КЕЖЭЭКИ ХУРАЛ

Безжәки хуралға бир дуағарында Башкир АССР-ниң «Туймазыур-нефть» трестиниң № 1 өрүнәэр контораынын өрүнәэки мастери Я. Л. Муратов санал берген. Бригадта чыда 29 муң метр черни өрүнәэр планын турған, тос чартык айларын дуртуғанда 28 муң метр черни өрүнәэр дәрзин ол динаткы. Эрткен чыл-биле денәэрге, чер өрүнәэриниң бир метрди өтүңкә 30 хуң чыгыр болған 123 муң рубль камнала алынган.

Бис оял-даа артык дурған темпир-биле аждад болу бис. Ил-чаала-даа материал-техниктег хат-дырылда туткелдишкнннр анал шалтык чедир турар. Мооң-биле хоабаштыр боттарынын кылығарын биске чедир бәрэн үр уде садалып келген Сумгайтскинниң болған Таганроттун хоора заводтарынын алыға шығыш шүгүмүдәли килерин Башкирианын өрүнәэкичери мәнә дааскан.

Нефтиң чә черлери комплексиң шийтәдип алырын, бүдүртәгени өй-шәнда беләзәэринин болған амьдырал-хандырыла албан черлери туғарынын әржәк чыгуазынын дугайын өрүнәэки мастер чыгуаала.

Москвын Гөрбий аттың уран чыгуа академиктег театрын артилди, ССРЭ-ниң удустун артин Б. А. Смирнов бодунун савадына совет тур чыгуада партиян болурунун болған совет кижилерин коммунист кижилегеиниң оон ролюнун дугайын чыгуаала. Артист Б. А. Смирнов театрын спешиазы болған киноға Владимир Ильич Ленинниң ролюн ойбан турар.

Совет спешиазы аждадчыларының партиян чоруу чыгуе оларын турғусан уран чыгуа чыгуадыра эвес, харын бә оларын хөй-ният ажда-чорудуғандыңа илерет турар деп, артист чыгуаала. Спеиазы мастери аждадчы чоннарын кижилеринге аждадлашмаан, уран-чыгуа интеллигенциянын ортуғуна коммунист күш-ажыз дәм шим-чәккән кәдир әрүк-биле хәжүтү журау деп айтырын бодунуң мурунға болған чә-дә тургузуп турар. Амгы үенин кайтамыз шим-чәккнниң бодуустун киржилеиниң шиврин профәвилел органнзацияларынын дуаза-биле тывар бис дәрзинге бүдүрүр мән.

Зада аждад-ишч байдалы бар-багыбарын үнү үе килерик. Ол болза бичи ленинчилерниң чедип келгени ол. Совет туртун инериянын муруннан олар аас-кежикте, өөрүшүкү аждадлар дәм партиға болған чәзәкә, профәвилелдеринге, адаларыга болған илеретинге, аждадлар болған уба-ларынга өрүн чегтиришикин илеретәэзир.

«Круторово» траулерин кәпәтаны Социалист Бүп-аждадын Мадыры А. Ф. Мердов Камчатканың балыкчыларынын күш-ажыдчы чедилерининин дугайын съездиниң идирилен чыгуаала. Флоттун коллективни чыл планын хууса бетна-де күсеткеш, улт тиләгенин чедип алган. «Юрий Гагарин», «Бам-балыны» болған «Круторово» траулеринин аждадчылары 1965 чылдың—чеди чылдың сөгүтү чымынын үдүгнә кижиритир билыкты туду турар. Чыгуе бистип коллективниң бенин бо чылды тос айларынын дуртуғандыңа 20 муң центнер балыкты, а чеди чылдык этеин тен бәр 94 муң центнер балыкты туткан.

Далайын аждад-ишчилериниң културя-амьдырал хандырылганы әжиджерин әржәк чыгуадына дугайын оратор чыгуаала. Профәвилел органнзациялары чуртага кулууну чорту турарын боттарынын контролға алыр журау. Балык

тывынын аждадчыларынын дыш-таймалгын органнзаастар дугайында сарыш салышкын улуу-биле эз-лып, Ыраккы Чөн-чүктүн районунда балыкчыларынын дышталга ба-жышын база Ыраккы Чөн-чүктүн далайчыларынын болған балык улестурувун аждадчыларынын урууларына «Артек» хөвирлиг пионер лагерин тулар дугайын баш бур-гунаар көр болза чогуу.

Индире — Контонун күш-ажыдчы бүгү-ният конференциянын чыгыне секретари Манога-Аллиас. Улу артык хат, кижилеринин чартышыан, бүгү делегейде непер-тер турар деп, ол чыгуаала. Европанын болған Азиянын хөй чурт-ларында социалист революциялар Совет Эвилелин баштаан делегейин социалист системанын тургу-стунарына чедирген. Национал-ко-сталлалг революцияларын күчүлү чыгыш империализминин колло-лици системаны ширей шаап тур-рар. КИО-нуң шериглерин аждад-лаш, Катананы әжелән, чурту бо-болуң әлүржү дайныче кияр чыгуан америк империализмин дугайын оратор килеңкәшкнн-биле чыгуаала.

— Кижилер төрелетенин кедир өки үези дәм меледәди демисе-ки турар бүгү кижилерин оң-сет-кил каттыштырылганы болған ма-тадышкын дөшкөгөн, чагай чор-кустун болған тайбын камгала-рынн хәрәән кайтамкы чедилер-киннери чедип алган селерге кә-рутинге—деп, Малинни аждадчы чон-нарын национал каттыкшышкын-нын административтег алырлар-ла талаш-биле секретари Мама Нейта бодунуң чыгуаалга меледәди.

Конгрессин чыгыне секретари Ш. А. Данге профәвилелериниң Бүгү-ният конгрессин мурунунда чуртегин ханы байрын съездеге дәмчылган. Бир шөһә болған Улу Октябрьнын 46 чыл оо болурун сагындыраш, ораторун меледәди-ниң болза, чогум-на харын Октябрь революциянын социализмин үздәл аждадкы, а ол мшкә делегейин профәвилел шим-чәккнниңе улт чедилеринин берген.

Уругайын аждадчы чоннарынин профәвилел төвүнүң даргазы Роберто Пинетонун съездин иңг байыр чедирген. чыгуааламы болза:

— Кубанд аныда, Латин Америкада чер болганда империалист мөчүтүлдиги шуу уржу—аштан болған әзгеләд-тургеләдн камг-ла турар аждадчы аныгың төлө-лекчирин болу турар бис. Ил-ча-ла-ла бистин аждадчы аныгыс бодун дүрүм бугар әргерди дәм шүдүрү демисеки чоруду турар. Фильель Кастроңу чыгуааламы-биле алыр, бистин чуртувус хаймыгыш турар дитин—Латин Американың кежи боду турар болгай.

— Мән әштерин болған мән бодум АКШ-тын барын эришләр партианыңа түк чүдүртүчүдериңи болған склад аждадчыларынын из-новналар арзынын профәвилел-диниң урууғулазынын болған кежи-гунериниң ажда-дчыны иңг бай-рын селерге чедир келген бис—деп, ол эвилелдин оралакчы дар-газы Диемис Робертосн чыгуаала.

АКШ-та аждадчы шим-чәккнни ам-даа чыгыс ай эвес боду тур-рарын оратор харадашкын-биле меледәди. Чер кырынды бүгү кижилер төрелетенин эвәс амьдырал дәм бүгү чуртарынын аждадчыны-рынн күженишикинни каттыш-тырымын чыгуааламы ол чыгуа-лаан.

Гвинейин аждадчы чоннарынин национал конфедерациянын төлө-лекчирин Дидало Алимун совет аждадчы аныгы иңг байрын дәм-чылтыш, бодунуң чыгуазынын тү-мелниң меледәди болза:

— Улуғарын костагазы бол-ган бүгү делегейге тайбын кам-галаары дәм могаг чок демисеки чоруду турары дәм әрес-мадыр-лыг совет улуска болған Коммуни-ст партиянын ТБ-нын Бирги секре-тары эш Н. С. Хрушевқа ханы чү-дүткелди бо индирен илеретлейвиң бәэр болумза, бодунуң үдәзәгем-ни күстәспәим ол болу ийк.

ВПСЭ-тин болған ревизия ко-миссиянын өткәт ажеткелеринин талаш-биле 42 төлөкөр санал бер-ген деп, даргалакчы дышталган. Саналды сосалыр дугайында шин-тир хуләән алган.

ВПСЭ-тин даргазы В. В. Гришин түмелдә сөс чыгуаала. Бә съездини чыдырған чорук аждадчы аны-гың болған бүгү совет улустун амьдыралында чыгуа бәлуушкун болған деп, ол меледәди. Бә бол-за бистин чуртувустун профәвилел шим-чәккнниңиниң төүгүдәди әп турар, әң-не төлөкәдәтиргеләгил съезд боду турар.

Совет Эвилелин Коммунист партиянын Төп Комитетиниң чедир-ген байрын съездини төлө-көр болған кижикчилери улту сөрүк кириншкнн-биле хуләән ал-ган. Олар ону профәвилелдеринге дайнык айтыла кылдыр, комму-нист тургузушкунга чә чедиле-кирер дәм. СЭКП ХХІІ съезди-ниниң төүгүлүг шинтирлерин амь-дыралга ботандырыр дәм демисе-ге чагай айтыла кылдыр хуләән алган.

Съездин төлөкәдирин чыгуа-лаң чүдери улту болған ханы утталык болған. Күш-ажыдчы бол-ған бодуругени органнзаастары-нын, күдүрүдәлерин болза тула-ларын кулдарыларын болған боду-рын аргаларын эң дәрә аждадчы-рын чыгуа айтырлары олар кә-дүрген, боттарынын дуржулазын сулашкан.

Экономиканы хәжүдириниң, ма-териалды бодуругениң, коммуни-стик материал-техниктег базазы-н тургузырынн темпирини дүргә-дириниң айтырлары съездиниң кижилегенин төүгнә турган. Ол айтырлар профәвилелдериниң ажда-чорудулазында төп чери эжел турар. Моң сонга-да профә-вилелдеринин кол соруламы болза, аждадчыларын болған албан-хаак-чыларын илелетяй чорун бәз ми-нализинин, күш-ажыдчы комму-нист хөвирлерин бүгү кемчир-рин болған оналгаларын чедир бә-за ажыр күсүдир дәм, күш-ажыдчы бодуругеләди бүгү кем-чә-биле бедире дәм, продукция-нын шызырын әжиджире болған бот-гүезин чыгыдери дәм чарыч-тын органнзаакчылары болу-дур деп, эш Гришин оналган меледәди. Улу аждад-агыш планшарын аждад-чыларынга аждад-агышын удурутуна болған бодуругени балкарарыга, күш-ажыдчы кемчәли болған хә-рәдәгилдә кемчәли контролдарын ботандырынган, партиа-курне контролун аждадчы профәвилел-диниң илелетяй киржир журау. Профәвилелдериниң үдәзәгем бол-ган, СЭКП-ниң ХХІІ съездиниң сал-ган—совет улустун делегейде әң-не бедик амьдырал дечелни хан-дырынын төүгүлүг соруламы партиян шинтирлеринге бүгү кемчә-биле дугайын болу.

Улестурун, тулуғун, транспор-ту болған кәзә аждад-агыш аждад-чыларын талаш-биле, профәвилел болған аждад-агыш органнзынын аждад-чоруду-лазын улам мыл әжиджерин талаш-биле уныл сәвәлдерин съез-диниң төлөкәри кирген, профәвилел органнзынын әдрәнгте, а ол

мшкә ВПСЭ-тин әдрәнгте шүгүм-чүдәдиг санадарын кылгала. ВПСЭ-тин чәз составы санал бол-ған чыгуаа бүгү күн кижилегеи: өөренип көрген, оларын талаш-биле әржәк чыгуаа шинтирлерин болған практиктег кемчегерин алла чөгүрү деп, эш Гришин чыгуаала.

Профәвилелдериниң бүгү делегей федерациянын төлөкәри, делегей-нин 90 ажы чурттарынын профәвилелдериниң болған профәвилелдериниң төлөкәчире съездеге киржип турар. Делегейин аждадчы аныгы, даштыкмың аждадчы чоннары Со-вет Эвилелин даштык политика-нын ижи-биле чүдүдүгүлү турар дәрзин даштык төлөкәриң чыгуа-лары бәз кәтәп көргүсөн. Делегей-нин аждадчы болған револютуг шим-чәккнниңиниң чагыс әвиң бол-ған сыры каттышын чорутун маркс-изм-ленинизмниң үдәнгиниңе бы-жылдарынга уттан бистин пар-тиявист күженишикиннри олар чүдүдүгүлү бәз дәржип турарлар.

Съездин аждадчы идеология киржени болған совет профәвилел-деринге бәз совет улуска чагай күзәшкннри дәм, эш Гришин бә-гү-ле даштык алчыларга чурте-тин ханызын өөрүп чегтирген.

Бистин съездинист аждадчы профәвилелдериниң идеология чорун улт мый бедиринге, бистип чуртувустун аждад-агыш болған културя амьдыралынын бүгү-ле участтарынга оларын аждад-чоруду-лазын әжиджеринге илелет болу-ру чыгынген чәс деп, эш Гришин түмелдә чыгуаала. Совет профә-вилелдериниң СЭКП Төп Комитетиниң удурулазы-биле бодунуң мурунға тургузуп сорулазынын аждад-чы-биле күсүдир дәрзин өт, съездиниң әмүзәспәим Коммуни-стик партияг, СЭКП Төп Комитет-инге бәз кәтәп шызыткан.

Профәвилелдериниң Эвилелдериниң Бүгү-эвилел Төп Чыгуаалынн өткә-түгүн дүртүгүна аждадчы чүдү-дүр деп көрүп турар резолюцияны съезд В. В. Гришинниң илелетенин талаш-биле хуләән алган болған СЭКП-нин Программасында бәз Совет Эвилелинниң Коммунист пар-тиязынын ХХІІ съездининиң шин-тирлеринге аждадчы кылган, бистин чуртувуска коммунист тургу-зукунуң чәз үе-чалында ССРЭ-нин профәвилелдериниң сору-лагарын чыгышкы чок күсүдәри-биле хуләән алган.

Ленинин партианын улту хәрә-зини тиләгени дәм демисеки ринен артык бедик чәс совет профәвилелдеринге турбаан болған чок-ла деп, ССРЭ-нин профәвилел-дериниң ХХІІ съездиниң Коммунист партияг, эш Н. С. Хрушевқа баш-талкан оон Ленинни Төп Комитет-инге шызымын тур деп, резолюция чыгуаала турар. Совет профәвилел-дериниң партиян салган сорулагарын кезәде болған бүгү-ле чүдүргә күсүдир, коммунист дәм демисе-ге партиянниң идеология чаленткин болу.

Төрөң Коммунист партияны доладар улам-на сыры каттык-чарың, бүгү-ле күштерин улту коммунист идеалдарын амьдыралга ботандырынган бөрине бүгү аждадчыларын, албан-хаакчыларын, совет интеллигенцияны, ССРЭ-ниң профәвилелдериниң бүгү кемчү-ненин профәвилелдериниң ХХІІ съездиниң кийгырган.

Ревизия комиссиянын өткәт илелеткнн съезд чагыс үн-биле ба-дылган.

Съезд бодунуң аждадчы ноябрь 1-де үргүлүлөө.

Талантылыг холдар

Банды-даа делегейден өң-не кай-гамчык болған сөвүн чүдүлү тып ал-турар. Улетир, кәдә аждад-агыш болған сүм, өрелдәте черлериниң өөренишлерин кылган аждадчылар Бүдәлештинин бүгү-делегей әдрәсарзынын дөшкөгөнне аждад-чыныг дөләгәвинге келген хөй кә-жилерге шак мынды эң солуң чүдү-болза, даштан кылган илчәрбә болган. Ону шынал-да грант деп кадыг үк даштан кылган. Оң амьган 7 кәзәк илчәрбә кымыл грант даштан кылган ийи баганадарын арамык чыгынын турар.

Талан-ла, эәп-лаа болбас, а чүд-ле камны-биле өрүмпә, чоңуп алы хоолга бодур оок дашты шимчеп турар кижилер кымыл каан. Ону даш чоңуп чааар болған—сууларың өөреништинин № 37—школазын өөреништинин Андрей Назар кылган.

А кире аждадчылар сөзәйгә талаш-даа дәр хараактардыг, тергин чараш каастан кымыл шүгүлүдә бар. Бүдәлештинин уран-шөвәр уру-ларынын кылган өл хәрәдәсин уран чүдүлүг әбулуг чогаалып деп сәйлә болу. Ону көрүп тура, Венгрияга кылган бәзкн илчәрбә өт-хәрәкәт-келгенин чыгуе ол чуртка эвәс, а даштык чуртарга бенин шаған тура чыгуе аждадчынын билин хәл сәйлә.

Делегейде аждад-агыш, дөшкөп кылган кылдыр, иди-ләп айма, хөвистәштер, угулашпа дараан чүдүлү болған өскә-да чүдәләр ды-ла хөй. Аназ келген урулар ол бу-туву улту магалга болған чоргаарал-биле көр.

— Уруларын хайгарап көрү мәнә бәз солу. Оларын дыка хөй делегейде мынды хөй болған аждадчы мержедлар бар дәрзин бенин бодалай чоран болгай. Олар

маңа келгән, дөләгени магалга көрүп, боттарынын келер үдә кә-ләр аждад-ишч шилан ап турар болгай—деп, хоула кымыл пәс ба-галган алган, әкәстурини башкырыкчымы ирәй мәнә чыгуаала.

Анык мастериниң аждадчынын дөләгәвинин соруламы шак мынды. Оон беш павильоннары-биле 10 муң хәрә кижиле, колдуула-ла Бүдәлештинин сәс чыл школарынын болған гимназияларынын өөренишчи-лери хуңуң-не эртер. Сәсар, дәр-ганнар, өт-хәрәкәт, шактыр терә-нин талаш-биле кәләр үеник мастер-лериниң кылган чүдәдирин дөләп салган павильоннада көрүкчүләр кезәде хөй турар. Оң төүдә Чельский илчәрбәниң комбинадыра чуртуган хоора шапан кылар әр-регатиниң хоолгазын кылган, аждад-чылар турар кылдыр таарышарын салган. Келген кижилер көрүп тур-ла-ла ол машина балык демарлерин хоорааларын автоматтыг әбү-биле кылган камнаш, кәзәк-кәзәк кыл-дыр бәзүра көскәләр.

— Бо машинаын хоолгазы беш айларын дуртуғанды кылган бис. 18 сәсарлар болған 6 токарлар мастер Лайон Грестун удурулазы-биле көстүг телериниң бүгү көскә-терин үдә-биле кылган. Бистин күш-ажыдчыны талаш барбаа. Нарын бедирлерин элтор талаш-биле хөй аждадчы чүдәдирин билин ал-ган бис—деп, Чельскийниң аждад-чы шим-чәккнниң өөренишчизи Яков Хо-валыг чыгуаала.

— Оң бичи-не мынды талашында, казы кылдыр машинанын бичи хоо-лазынын чыгыда кижилерини хөйү аажок. Ол машинаны Шалготарын-дан келген Иштван Казинци баш-кары турар. Шалготарынын каз

МАЛ АЖЫЛЫНГА УДУРТУЛГАНЫ ЭКИЖИДЕР

— Аждад-агышын камың-даа адырларында комсомолчу-аияктары күш-ажыдчы улту кирбиң тур-рар участок чок. Иланды районун кол экономиказы болу мал аждад-чыла олар улту күш болуп аждад-чылар турарлар—деп, Чөн-Хемчиктин ХVI комсомол конференциясына ко-сомол райкомун секретарынын оралакчы эш Доклак-оол ажеткә-линге меледәди.

Интиниң мал аждадчы хәжүдери-нин комсомолчу-аияктарынын күш-ажыдчы үнедә көргөн, сөгүт үдә мал аждадчы хөй аияктарын комсомолчу пүткә-биле чоруткан. Амгы үдә районда мал аждадчы комсомолчулар 327, Олар ленинчи комсомолдун адын бек келтирү, интиниң мал аждадчы улам мыл хәжүдериңе тура-сөрүктү аждад-чылар, хоочун малчыларын аждад-чыларга боттарына шинтедир ап турарлар.

Мал аждадчы эки түнелерин чедип ал турар комсомолчуларын конференцияга меледәди. Районда 18 сүт-бараан фермаларынын 13-жү комсомолчу-аияктарын боду. Олар сүт саалдын көүдәдир дәм чарышты калбарган. Район күрүңе сүт садарынын чыл планын 95,2 ху күсүдиг, эрткен чылдык бо үезинде тургымында 108 тонна хөй сүтү салган. Маңа комсомолчу-аияктарын улту-хузу улту. Ком-сомолчу-аияктарын фермаларында «Сүт-Хал» совхозтун А-Дашта, «Чыра-Бажы» совхозтун Шы-Ба-жыда сүт-бараан фермалары бедик көрүгүлери чедип ал, ирелә тос айларын илчәрбә бир саар әнкәи оналштыр 1044—1301 литр сүтү салганнар. «Сүт-Хал» совхозта сәя-чылар Бара, Омар, «Чыра-Бажы» совхозта Шык-Омар, Оуш, «Искра» колхозта Т. Моңуш тос айларда ирелә буртуңдун 1400—1600 литр сүтү сәл алган.

Хөй аждадчы аияктар бо чы-лын ол муң ажыг хураганары өс-түрүп дуртууларын. «Сүт-Хал» совхозта анык хөйжү М. Суру-оол 100 хөйга оналштыр 108 хурагазымы, хөй буртуңдун 2 кг 400 грамы дүгү. «Октябрь 30 чыл» колхозта Б. Балый 100 хөй буртуңдун 102 хураганы алган. Чамдык эки көрүгүләр бар-даа

центер ногаан массам өстүртү ал-ган турда, өскә колхозтарда, совхоз-тарда кукурузанын дүлжү мырнай чөгөнгил болган. Комсомол комитет-нин талашында анык кукурузачы-ларын эвәнарлыңе доктаамал сар-тын салбанында оларын чамды-гарың аждадчы саңдар батканы делегатар шүгүмчүлүк турган.

Коммунист күш-ажыдчы деп бедик атты чедип алыр дәм демисе-ки турар коллектив районда чүд-ле 13, оларын 4-ту ол бедик атты чедип алган. Ол шим-чәккнниң улам калбартыр дәм комсомол органна-чылары тодарай кемчелер албайн турар.

Аждад-агыда четпестерин бәз интиниң аждадчы аждадчы, хөй-интиниң корум-чуртун үрөк кижилерин илелетди демисеки талаш-биле «Комсомолчу пролетар» аждад чорутпайн келген.

Аияктарын инквизителәвиңе кичәткөй кошкә. Темалык көжә-ләр, удуражылар баш урп бөл-гөлөк чок, таварыла болуп әрп турган.

Комсомолдун район конференция-ламы, оң делегаттары мал аждадчы аияктарын хөй-биле кириштирләр, оларын алаа доктаамал быжылга-рын, оларын аждадчы удурутамы әжиджерин комсомол комитетте-ринден шынгын негәөн.

Х. ТААН-ООЛ.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГАЛАР

Саваңны чүгә төтөгөлп турарыл?

«Межегей» совхозо 1962 чылда мал чөмөри беләзәэр планын күт-сәттегин турар-ла совхозтун аждад-чылар, албан-хаакчыларына сген, саваңны бердәлеш калышп, чысар кыжын сәдәлешкннег таваржыл, кожалы «Коммунистик хәрәли» колхозтан саваң сөвүтүн шүдүп турган болгай.

Совето бо чылын оон шыгыты түнелдәи кылдырыңиң орнуга, озу бәз-ла калатпай берген. Чүд диме, бо чылын мал чөмөри беләзәэр планын ирәкта чедир күстәспәиң илеләдә-ле чыңга-тара, могаг болған кымыл-гәс саваңчырын сөв-хөтүн аждадчы, аждад-хаакчыла-рынга «базарлан» әгәтәөн.

Мал чөмөн төтөгөлп турарыда, совхозтун саар инелерин болған аждадчы аияктарын доң шындаа дө-гөлөк бәз кемчир турарын чүд деп болар сәлдәр деп, совхозтун директору эш Пашенкадан айтыртын салза чөгүр.

Эрткен тос айларын дуртуғанда төп сүт-бараан фермалы шак эдү-гары алыр, 150 тонна сүтү чөдәр сәлбәй, совхозтун күрүңге сүт ху-раак планын үезинге чедирин тур-рарын кыл балбәс боор.

Дүжү ажаан алышыктын дө-вузуган совхозтун кассаның да мал чөмөн саваң өртә төлөк кижилер өдгәөн маңалы турар ашар-ган.

Т. ТАЖЫ-САМУ, СЭТА-ның фотокорреспондент.

Н. АБРАМОВ, В. КАЛСТАРОВ, В. ЛЕЙБОВ, В. ТЕРЕНТЬЕВ. (СЭТА-ның тускай көр.)

„Кара алдының“ тывыкчылары

Алар-Төштүн барын талашчы ажа дүжәге. Бола-Хөлдүн дөлөм довуу рәту хонун каар. Мында чүгә таралган хоула, ма-мағанга таарымчалыг олар-белчирләр бар деп боданар. Мында кәзәк ба-жынарым сүр бәз бар.

Ол болза Чалаанын хөмүр даш уугары-дыр. Хөмүр дашты үлүс «кара алды» дикит турар. Оон барын талаш районнары, иланды Тылааның аяр улестурунун баштайгысы — «Тыза дүг-дүг» комбе-нәдә хәрәдәли канча-даа аажок улту. «Кара алды» ургала салары, шөкәдәдәтә, эжилерге, өм-нелдә чөдәргә болған кивәотат-ларга чыды болған чымк болгай дәрзин Чалаанын хөмүр даш уур-гайынын коллективин конут эки өй-лин.

Чалаанын хөмүр даш уургайы мөң мурунда хоулаңдай аждад-агыш боду, бодурутлө далазын чедир күстәргени турган. Илчәлзәк сөгүт үдә бодурутлө күш-ажыдчыны бодурутлө үдәзә белип, планын далагаларын күсүдәрин өк-жидил келген. Бо дугайында кол и-жәнер Ю. Лискевичини чыгуаала турар болза:

— Бодурутлө чөдәдә күш-ажыд-чыны сагыла-чорум мурункуда бөдөн. Чөккә чөдә-ле бистин аждад-чымын дугайында түвүзөгөн кү-дүн турган. «Ууш ажда» стөвө кижилер-лаа тургулаан. Протудай, аждад чөдә болған шөкәдә-чөдәләр чөккә хоовәдәге мыл бәз-лаа чө-дәләр тургулаан. Мылң-лаа болза аждадчылар-биле аждадчы әжид-жерини, чыгыны лаг-рудә әкәбилдә болған «Тыза дүг-дүг» комбел-тын талашында бодурутлөгә ам-лаа

чедир аждадчыларын турган кур-данын тып илелеткен соода, докүдашымын аждад өрткен бис.

Мында күш-ажыд, өскә хөмүр даш бодурутлөгәниң бөдәдәтә, оңагай байдалыг. Хөмүр дашты аждад ар-га-биле гызар. Хөмүр дашты казып алыр мурунда чөдәни хәрәдәтүн арылган адыр. Коллектив бо чылын 293000 кубметре шарык-хәрәдүн арылган планын 9 айлар дуртуғанды 101,1 ху күсүткән. Маңаган коллектив бо чылын сөгүтү аждад-чыны бодурутлө далазын чедиле-кнниң күсүткән. Илчәраа бир аждадчына күш-ажыддын бодурут-чүлү план эдүгә 1455 рубль тур-ган болза, 1625 рубль хан 112 ху болган. Дагжылар хуш дәрәдәдә «кара алды» тывыкчынын планын 160 ху күсүткәдир.

Октябрь 1-деги байлал-биле аш-лыр, коллектив 51 муң тонна кура-лыларын тургузуп алышмаан, 13 муң тонна бөдөн хөмүр дашты кы-гарар арталык болган. Ноябрьда да-жылар 4500 кубметр шарык-хәрәдүн ашпан артылар жураулар.

Ону ам уургайын сөгү-чөн ула-нышкындында чоруду турар. Бо айтылган планы күсүдәриниң 12 муң тонна немелдә хөмүр даш бодуруткөн турар.

Ам бо хуңердә хөмүр даш уур-гайынын аждадчыларынын орту-дунда Октябрьиниң социалист Улу революциячынын 46 чыл өңгә тө-лөптин журажырын дәм чарыш калбарган. Чарыштын мурунку әдү-рун элел, күш-ажыдга үдәргени көрүдүп турарларын саны әвүп турар. Маңагин-өксәватарнык Ку-ринын 5700 кубметр хәрәдүнү ка-зып аптаан. Бүгү чүдүрүн чоруду

турар хөмүр даш машинистер Жи-тников, Мадисон оларын колдарын дәмчын өртөр. Уругайын хөп-чүн чолаачын Иван Юртаев кон-чүт эки аждад турар. Ол, ай санмын далаганы 115 хулазын кулдултайын турар. Эксаватор ма-шиннанин дузалакчы Колчук Чимит-оол бодуну машиназын тер-гин эки әделеп, коллектив чор-гааларын чыгал алган. Автосәсар Олег Сарычынын аждад үргү-лү махталышкында турар, эдчәр-лөк үнүшүңчә үер машиналар үргүлү бөлөн, камың-даа үрелиш-кнн эзы камың-бир чыдаган-биле саалап турар чөдәр чөдә болган.

Күш-ажыддын камгаламында планда көрүдәгини дүгәлар 4,6 муң рубль чарыгызын дөм болза, тос айлар дуртуғанда 3,5 муң рубльи шынгөткөн. Бо арамында чыгыс-ла овал-ондактың аймылдыг хәрәк болган. Чарыкчылар, районвалы ажадчылар база бәз эвәс аждадчы-лар. Тос айлар дуртуғанда 16 чәз-тыкчы санал-оналдарын кирген. Оларын интиниң 12-ян аждадчы, непертерке, а 4-ту чыгуаалжып кө-рүшкүнә кирген. Непертердиң аждадчы чарыкчы чүдәдирин чык камгаласы 213,8 муң рубль болган. Ийн-чагыстың аргазы-биле 16 ижиди бөлеләп өрәткөн. Олар-нын илчәрбә маңагин-өксәва-таршыктер 3, машинистин дузалак-чылары 7, хөмүр даш үтгөр ма-стерлер 3, машинист-компосерлер 3 кижиле. Ам олар шүтүзү кол мер-жедидиң кижилери апарганнар.

Иланды-да болза аждад бар чам-дык чөдәстөрүн кытабайн барып болбас. Аждадчыларына чогуңча-

лыг аждадчылар таарымчалыг байдаларын турганнар. Эштер Ло-говцов, Гачелов ажда

Орус аян-чорукчу болгаш географ Топ Азиянын шинчилекчиси Н. М. Пржевальскийнин олгениден бээр 75 чыл болганына.

Бедик даг халу Иссык-Куль (Янг-Хаду) көрүп, Пржевальский коорай баар даш. Совет Эвилелинин чор бургунду туристер Киргизияга аалдап барып турар. Оларын аразыга Енисей багы чурттуг тывалар баян чуртун турар аларган.

ДАГ ЭЗИРИ

эртемге билдинмеэн чүүлдерин ажалдарына болуун маалымат чуртталгалынын 20 чылдарын бараалгаткан. Улуг аян-чорукчу 1867 чылдан 1888 чылга чедир 5 улуг шинчөөчи болуктерин удуртуп, 33,268 километр берге оруктарын эркен болгаш болуун шинчиле ажалдары-биле эртемни байыткан.

Топ Азияга чүгө үш дугааргы шинчилел аян-чорукунун үезинде бенин 8 муң ажыг километр орукту эртип, Азиянын картазына чаз дедгелдерин кылган, сонгу Тибеттин эээн каш даглары, хемперин ажалды, хөй унштерин болгаш дияр амытанын, оон иштинде Моолдун Говиндин чердик азытарын тыпкан. Ол азытарын оон сонда «Пржевальский азытары» деп алай берген.

Пржевальскийнин эртем талазы-биле кылган маалымат чорун мурнакчы орус хөй-ниити бедни-биле үнөзөт. Ону Эртемнер академиянын хүндүтүг кежигүнүне сонгаан. Пржевальскийнин дугайында сестер биетин Төрөн чуртустун кызыгарларын эркен. Берлиндин география институтун сургалгы аян-чорук Александр Гумбольд атыг бири алып маалымат Николай Михайловичке тыктыкан.

Маттышан Араб Республика. Совет Эвилелинин техниктиг дуузаламчы-биле боттангынын турар Асуан плотиназынын туулушунуна бүтүп чартып муң ажыг совет тусай эртемчилер араб ажалчынар-биле кады ажалдап турар. Туншелерин алаанда кезең өттүр казынын планын септарбыла ажыг күсеткен. Этектелер багыт арасы ажалдаан. Олар 1530 тонна металл конструкцияларын эртен, ол болза онаалдаан 300 ажыг тонна хөй болуп турар. Суг хүдөөн алымыларын кедергей улуг хаатгаларын эртен кылдырып эртелген.

Чаштынын чоруур ада

Совет өг-бүлелер аар-кежигити, ап-найралдыг ада-иш деп адын эртен, ажы-талуу найгалык келер үеге чурттап, ажалдар кылдыр өстүрүп, кижилерин турарлар.

Улуг мергелерин араб ажалчынарнын шинчөөлү алмырныга совет тусай эртемчилер дуузалык турар. ЧУРУНТА: совет кранчы Н. Поддубный (он талазында) болгаш көдүртүр краан ажалдап өренип алган араб Саид. Фото В. Бударный.

Оор шийтирген

Чолаачы Василий Иванович Шестопалов дээрин Каа-Хем районун «Ленин орук» колхозунун чолаачыныга ажалдап турган, сентябрь 14-те хааван ферманыга чедирери-биле шаңдан 1700 кг кызыл-тас кууруун болуун машинасына өөрчүтү чоруткап, ону дегер ферманында болуун дүе апарган, алаа джуртун берген турган.

Халаптын уржуктарын Куба узуткап турар

ГВАНА. (СЭТА). Шуурганчы үрээни орук харылааларын катап тургундарын талам-биле ажалдар Кубанын Орениге молдузуда хай-мыкшыктыг чоруп турар. Чалкы-ашыкчыларын үр калканы оруктары болгаш бири эччеге чигир заводдарыны кирген оруктарын катап тургунду турар.

Премьер чаа, политиказы эрги хевээр

ЛОНДОН. (СЭТА). «Англиа, бургунар!»—деп депшигелер органиациянын мерзюнын сөөлүг номеринде чугаалап турары болза, эча премьер-министр Лугас Хьюм баштаан консервативтик чалак Макиланин чазанын аг-алдары бужураан политиказын үргүчүлөр деп турар.

Чурулга, ыры, музыка башкылаашкынын экижидер

Школага чурук болгаш ыры, музыка талазы-биле «ереникчилерге быгыт билгин бээрде, школаларын мергелидиг башкылар-биле ханлы-мар ужурау. Оон-биле кады эге бол-лар үстүк кластарда чурук, ыры, музыка башкыларынга дуулаар методиктиг материалдар хережелеттин турар. Бистин республиканын школаларында чурук башкылаашкыныгга хамарыштыр тускай материалдар товар болуп турар.

БИЧИЯ РАССКАЗ ТОРГААЛ

Ажыгар инспектору болуун участкогунга хайгарал кылды чоран, бир ачыга таваргы берил-тип. Чөпшээрел бижин көргүс:— деп, инспектор демги ооздады келген.

Хостуг хүреш мөгелери

Хүрештин хөй азым хевтеринде хостуг хүреш бистин республикада азын хетерерге алар чыдыр, Борга хүрештин аргалары өөр, реири секция республика баймысына тургустунга-ла шөөлүг аяс— дөрт-де чыл хире болгон. Ол хыраын тургустунда бистин хостуг хыра мөгелерине багыт аяс чедимкиниргилер болуулаан. Ол чыдыр, бо хүрештин хетереринге бо чыдыр март айда Кызыл хоорайга болуп эркен Сибирь эоманынын маргылдаан улуг ужу-дузалык болгаш.

Солун болгаш журналды өг-бүле бүрүзүнче

Хүн бүтүрүн парлалык кедээниг болгаш хоорайнын ажал-шинчилерин улуг-мергелеринде онза херегелери болуп берген. Оларын ол херегелерин хандылар даш партия, совет, комсомол болгаш эске-даа хөй-ниити органиациялары 1964 чылдын солуннар болгаш журналдар чыгылары эртертер талам-биле боттарынын ажалын экижидип келген. Республиканын Кадэ ажал-агыг прокуратуран бүтүр болгаш белегелер министрстволунда (парторганизация секретары аш Ещенко, хөй-ниитиниң парлагга таракчызы эш Шогата), дарааныга комбинатында (аштер Макарова, Болжанаан), Улуг-Хем ыгыт ажал-агыг чериниң мелебегеи (аштер Баркиреев, Дреславичева), статистика эртеледен (аштер Баранов, Карлова) болгаш Кызыл хоорайнын эске-даа органиациялары, албан эрлерге база бугуруелдеринде чыгыла эки органиациялар.

Хамаатылар, ойнашкын тиражыңар кижичер!

1963 чылдын аяш-бараан лотерельнин чедиги үндүрүлгезиниң тиражи 1963 чылдын ноябрь 12-де Гызань хоорайга болуп. Тиражи «Москвич» деп автомобилдер, «Планета» деп мотоциклдер, хел чур машиналар, соодукчулар, хевис болгаш хевис чыдылар, дарааныга машиналары болгаш эске-даа үнелиг эт-чүүлдер ойнаашкынга таварын.

Солун болгаш журналды өг-бүле бүрүзүнче

Закия секретарылары чогуур Луза чедирейи турар. Тускай хамаарылгалык солундарын болгаш республика солундарын чыдыр ажалда база-ла чедирейи хөй, Чижээ, «Советская культура» солунун 20 экемпларын, «Медицина ажалдакчызы»—36, «Сельская жизнь»—40, «Учительская газета»—124, «Тыванын аныктары»—27, «Коммунистич күш-ажыл даш»—31, тыва дыла 14, «Ленинчи орук»—14 экемплар чыгыттыган. Республика солундарына чыгылган төп парлалынын чыгылы алчп сөөлүнде чорудар дээр хөң чамлык кижилерге бар болуп турар. Ийгилик хөңчөр чыгырылгы дараан маназ сагылдыраа чогуур. Чыдым сөөлү айынче чыдыр чорук багыт уржуктарга чедирин, дык хөй чыгыч чыдырлар ол солундарын чыгылгач чыкка арттырып каап болуп болгай. Ол дугайын хүн бүтүг кижилерге тайлырлар чыгуула.

Хамаатылар, ойнашкын тиражыңар кижичер!

1963 чылдын аяш-бараан лотерельнин чедиги үндүрүлгезиниң тиражи 1963 чылдын ноябрь 12-де Гызань хоорайга болуп. Тиражи «Москвич» деп автомобилдер, «Планета» деп мотоциклдер, хел чур машиналар, соодукчулар, хевис болгаш хевис чыдылар, дарааныга машиналары болгаш эске-даа үнелиг эт-чүүлдер ойнаашкынга таварын.

СЭТА-НЫҢ ДЫННАДЫГЛАРЫ

Найралдың болгаш акы-дуңмалышкы чоруктун айы

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Моол-совет найралдың чачы болгаш айы МАР-за дөрт үеде үргүлүдөн турар. Ол айнын хүнеринде улутур бугуруелдеринин, күражыл-агыларнын чус-чүс муң ажалчынар, чуртун оң-не ыраак-уаак булунарнында кедээ ажал-агыг каттыкшыкчынарнын араатары Совет Эвилелинин дугайында лекцияларын дыннаан болгаш совет улустун амырларында баа хуш-ажылына холбашкан фотодегелдерин көргөн. Моолда ажыдап турар совет тусай эртемчилер-биле ужурашкан, совет кинолары көргөн.

Дөрт африка күрүнелернин баштыңнарын ужуражышкыны

НЬЮ-Йорк. (СЭТА). Алжир Республиканын президенти Ахмед Бен Белладжин, Марокконун ханы II Хасанин, Эфиопиянын императору I Хайле Селассиени болгаш Малиин президенти Модибо Кейтаны алжир-марокко чоруданын тайбын таарыштыр шийтирелди соруга-биле балтайгы ужуражышкыны Бамазода президент ордузунун бажынынга октябрь 30-де болган.

Дагомейның түр чазаның парлалга конференциясы

ПАРЖ. (СЭТА). Чуртта эрге-чаргыраны шериг эжетеп алган соонда, Дагомейның түр чазаны тургустун болгаш ол түр чазакты баштаан полковник Соглонун парлалга конференцияныгга дыннаатканы чүз ээлеге, Дагомейның түр чазаны чуртка бүтү-ниги согулдарын аргалык-та болза доран чорудар болуп турар. Согонда болган соонда Дагомейның чазаны тургустун.

Шажылакчылар когаралга таварыштыр

ХАНОЙ. (СЭТА). Сайгондан мурунчөвөн талаа 150 миңды хире марк турар Лок-Ниньге тулушкунунарнын чорудуулаанда Муруну Вьетнамын национал-косталгалык күштери 300 гонимдөөмчел солдаттары узуткап, балыглаан болгаш тууду алган. «Хостада» деп агенттеделди дыннагаларын барымдалааш. ВИА октябрь 19-та болган тулушкунун дугайында төлөргай мезгелерин

Совет Эвилелинин акы-дуңма дуузаламчызы-биле

СОФИЯ. (СЭТА). Октябрийн социалыстич Улуг революциянын бугуруелди болгаш улус улусту эрге-чаргыраны чыдырларын дугурууда Совет Эвилелинин акы-дуңма дуузаламчызы-биле чуртун чедип алган улуг чедимкинеринин түдөөдерин өөрчүмү-биле үндүрүп турар деп, БТА агенттедел дыннаган. Совет төлөвилелерин баугаар, совет машиналары болгаш совет тускай эртемчилерин дуузы-биле Болгарияга элөөн хөй бугуруелдерин, оон иштинде Родопахта «Горбуче» деп да-руда комплекссин, Димитровградта химия комбинатын, Карл Маркс атыг сада заводун, Стефан Краджив атыг целлюлоз заводун, Георгий Дамьянов атыг чөс-хола экидлер комбинатын, Ленин атыг металлургия комбинатын, азот-тук заводун туткан.

Гвинеяның үш чыл планының кууселдеси

КОНАКРИ. (СЭТА). Гвинея Республиканын Национал хуралына планнашкын министр Барри Ибрама тыва чугаалаш, чуртун экономикаыг хөгжүдөөзинин үш чыл планынын кууселдеринин түдөөдерин дыннаган.

Гвинеяның үш чыл планының кууселдеси

Чамдык чедимче чок чүдүлөр турбужожок, план чедимкинин күөсеттинген деп санаа чогуур дээрлик министр дедгелден. Үш чылдар дугурууда Гвинея улус өөргөлдеринге болгаш калды камгалалыгга улуг чедимкинерин чедип алган, оруктарын четкини калбарган, агрономдарын тууду, ажылаалга киндер, Улетпур болгаш кедээ ажалдакчынын хөгжүдөөзинге төдөргай чедимкинер бар болган.